

MEGAVEEL emotie rond megastal

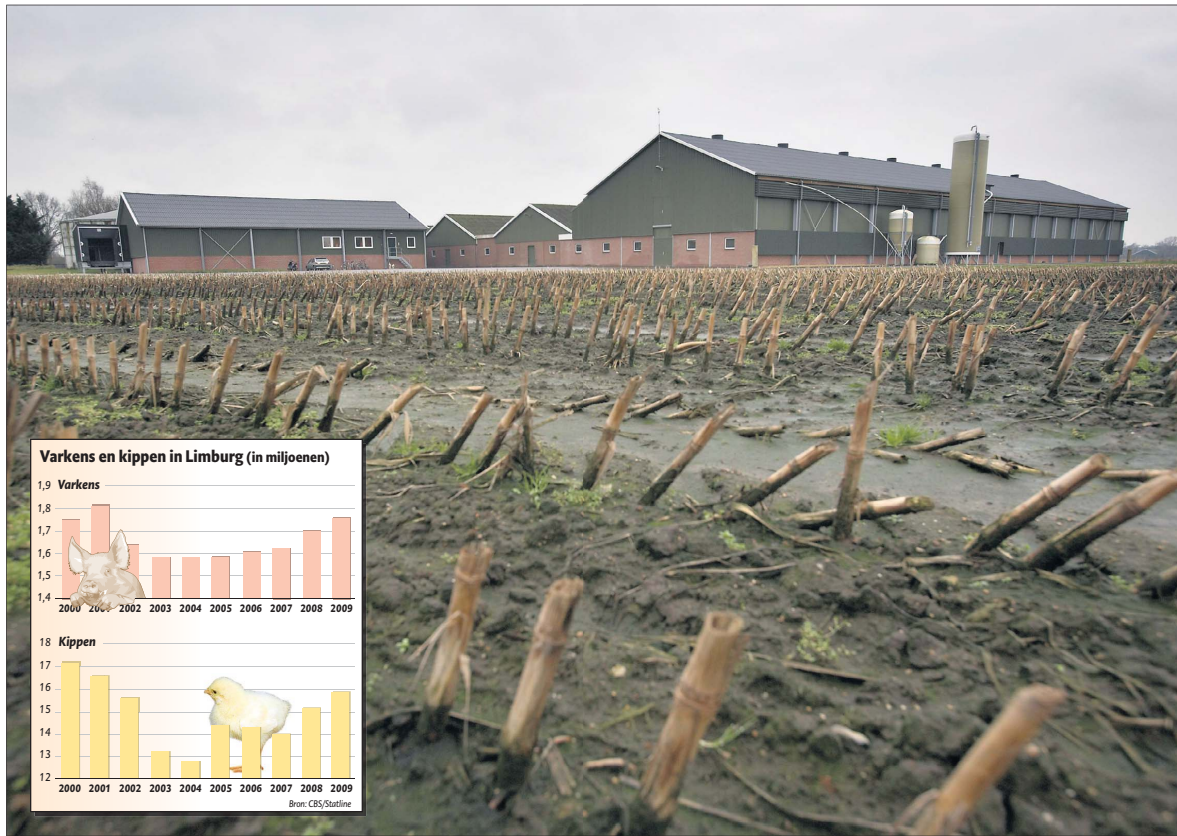
De megastal houdt de gemeedren weer eens flink bezig. Brabant legt de bouw van grote stallen aan banden en in Limburg gaan stemmen op om hetzelfde te doen. Een discussie gebaseerd op emoties en niet op feiten, stelt de LLTB. Boeren moeten zich afvragen of ze die grootschaligheid wel willen, vindt de Milieufederatie. Een discussie die minder zwart-wit is dan vaak wordt gesuggereerd.

door Paul Bots

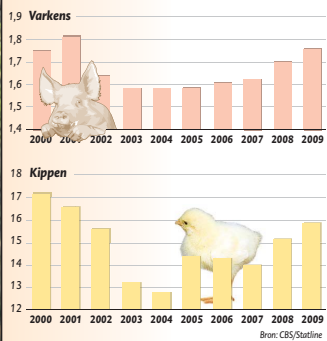
Megastal, varkensflat of veefabriek. De naam verandert door de jaren heen. De gevoeligheid niet. Omwonenden staan op hun achterste poten als er plannen in hun buurt ontstaan voor de bouw van nieuwe grote stallen. De megastal is landelijk het spookbeeld geworden van de moderne veehouderij. Een hok waar bijna fabrieksmatig dieren worden vergemest om zo snel mogelijk in het koelvak van de supermarkt te eindigen. Leuzen vanuit de dierenlobby versterken dat beeld. "De kip had nergens zoveel ruimte als bij u thuis in de oven." *One-liners* die aangeven dat het dier anno 2010 geen levend wezen, maar een product is. Ten onrechte, vindt Limburgs gedeputeerde Ger Driessen. Grote stallen zijn vaak veel beter voor dier, mens én milieu dan kleine. Ze zijn moderner, hebben betere filters en voldoen aan de laatste eisen van dierenwelzijn. De gedeputeerde krijgt steun voor zijn stelling van onderzoeker Jaap van Os van onderzoeksbureau Alterra van de Wageningen universiteit. "Een grote stal zal meer uitstoot hebben dan een kleine. Maar als je het vergelijk met tien kleine, dan is één grote gunstiger. Er komt een moment dat de lucht die uit de stal stroomt, schöner is dan de lucht die er in gaat. Je hebt wel een bepaalde stamomvang nodig om dat rendabel te maken. Nu Brabant grenzen stelt aan de grootte, belemmer je de ontwikkeling van die techniek."

Brabant legde de stallen afgelopen vrijdag aan banden. Een bouwblok mag nog maar 1,5 hectare groot zijn, schrijft die provincie met onmiddellijke ingang voor. Alleen bij uitzondering mag dat 2,5 hectare zijn. En dat is inclusief het groen dat nodig is om de stal een beetje in het landschap te laten passen. Al mer al blijft er voldoende ruimte over om 7500 vleesvarkens, 120.000 leghennen of 250 melkkoelken onderdak te bieden. Precies de aantallen waar volgens Alterra de grens ligt tussen een 'gewone' stal en een megastal. Althans, waar die grens volgens Alterra in 2007 lag. Want de voorbije jaren schuift de norm steeds verder op. In recente rapporten van onder meer het RIVM is een stal 'mega' als er 12.500 vleesvarkens in staan, laar de LLTB weten. Een formaat dat nu nog amper voor komt. Maar ook dat verandert. Plannen zijn er genoeg. In Sevenum, America, Horst, Grubbenvorst, Heythuyzen en Laar liggen concrete plannen voor varkensstallen en kippenhokken die ook volgens de laatste inzichten het stempeltje 'megastal' verdienen.

Het was de uitbraak van Q-koorts die in Brabant het onderwerp 'megastallen' weer op de agenda kreeg. Hoewel de ziekte rond geitenhoederijen heerste, vestigde ze de aandacht op de moderne veehouderij. Na de vogelpest, de varkenspest en de gekke-koenieziekte was er nu een ziekte die ook onder de mens meerdere slachtoffers eiste. Tel dan de stankoverlast en de problemen met fijn stof, inclusief bijbehorende gezondheidsrisico's bij

Varkens en kippen in Limburg (in miljoenen)

op, en de voedingsbodern voor verzet is compleet. Meer dan dertigduizend handtekeningen werden in Brabant ingezameld om de beperking van de megastal op de agenda te krijgen in Provinciale Staten. Politici durfden na zo'n massale steun geen 'nee' meer te zeggen tegen het plan. De bevestiging die Brabant heeft ingesteld, heeft duidelijke voordelen. Waar veel dieren samen zijn, worden ook extra veel medicijnen gebruikt om ziektes te voorkomen. Zoveel dat sommige ziekmakers resistent worden voor antibiotica. Met alle gevolgen van dien. En een grote stal stoot dan wel relatief per varken of kip - minder uit, in werkelijkheid is de uitstoot toch al snel hoger dan die van een kleine stal. Met veel kleine stallen wordt de overlast over een groter gebied verdeeld. Gedeelde smart is halve smart. De gezondheidsrisico's - waar deskundigen overigens nog over van mening verschillen - zijn beperkter. Nadelen zijn er echter ook. Een boer die graag z'n dieren extra ruimte geeft, mag evengoed niet meer dan 1,5 hectare bebouwen. Hij kan dus minder dieren houden en zal daardoor weer sneller geneigd

zijn om de stal toch voller te stoppen. En er is meer. Dat bedrijven nu dicht bij elkaar worden gebouwd in zogeheten Landbouw Ontwikkelingsgebieden (LOGs) is bewust beleid. Het beperkt de overlast tot de aangewezen zones. De rest van de provincie blijft gevrijwaard. Als er een ziekte uit-

Oppositie in provincie

SP, D66, SPD en de Partij voor de Dieren in Provinciale Staten bereiden voor later dit jaar een voorstel voor om de grootte van Limburgse stallen te beperken. De kans dat het plan een meerderheid achter zich krijgt, lijkt bij voorbaat al minimaal. Coalitiepartij CDA en oppositiepartij VVD - samen een meerderheid - zien niets in een beperking. Omdat de provincie er niet over gaat, of omdat het huidige beleid prima voldoet. Coalitiegenoot PvdA twijfelt nog, maar kan de weegschaal niet

Een megastal in het Gelderse Voorhuizen.

foto GPD

breekt, dan blijft die binnen het gebied. Met bedrijven die verspreid door de regio staan, kan de ziekte over grote afstanden verder 'hoppen' van stal naar stal. En dan is er nog de Limburgse angst dat boeren uit Brabant massaal de provinciegrens over komen. Want Limburg wil absoluut geen grenzen stellen aan de stal-

bereidt beperking voor

meer de andere kant op helpen. Een nieuw debat lijkt zo op een herhaling van zetten. In 2008 spraken Provinciale Staten ook al over een beperking, nadat er rond Grubbenvorst duizenden handtekeningen waren ingezameld tegen het Nieuw Gemengd Bedrijf. Dat is een gesloten systeem waar 35.000 varkens en 1,3 miljoen kippen bij elkaar komen op een terrein waar ook een mestverwerker en een kippenluchtfilter moeten vrijzigen. Ook toen was een Statenmeerderheid tegen het opleggen van beperkingen.

len, zo maakt gedeputeerde Driessen duidelijk. Frank Wassenberg van de eenmansfractie Partij voor de Dieren vroeg na het Brabantse besluit meteen een spoeddebat aan. Limburg moet voorkomen dat Brabantse boeren snel in Limburg een megastal bouwen, vindt hij. Gedeputeerde Driessen heeft dezelfde mening, maar om een totaal andere reden. Hij gunt Limburgse boeren de vrijheid om grote stallen te bouwen en wil voorkomen dat de veehouders elkaar kapotconcurreren. Limburg zou z'n varkensrechten moeten delen met de oostelijke provincies in Brabant met de westelijke, om te voorkomen dat de beste veehouderijen elkaar om zeep helpen. De discussie over de megastal is niet zo zwart-wit als hij vaak gepresenteerd wordt. De verschillen zijn soms zelfs minimaal, erkent onderzoeker Van Os. "Ook in een gewone stal heeft een varken vaak amper daglicht. Of er dan een paar verdiepingen in een stal zitten, maakt voor zo'n dier weinig uit." En de omgeving? Van Os spreekt uit ervaring: de megastal valt vaak niet eens op in het landschap. "We hebben er voor ons onderzoek fotograferd. Soms reden we de megastal voorbij zonder er erg in te hebben."

Alleen de mest blijft in Limburg

Directeur **HANS HEIJNEN** van de Milieufederatie Limburg begint maar meteen met een nuancering. Hij is niet direct tegen megastallen. Dat wil zeggen: de Milieufederatie heeft zelf ingestemd met het zogeheten "reconstrutiebleid" om stallen te concentreren. Dat leidt in de praktijk tot megastallen, zo blijkt. En dan komt het grote "maar", "je moet in die concentratiegebieden wel de beesten bijeen brengen die je nu al hebt. Het aantal dieren mag niet toenemen, anders haal je de doelstelling in het reconstrutiebleid niet."

Hans Heijnen

"Beleid is dat in de modernere stallen ook meer dieren mogen omdat de uitstoot lager is. Zo wordt alle milieuvinst weer tenietgedaan, stelt Heijnen. De directeur vraagt zich hardop af of boeren dit wel moeten willen. "Alles wordt steeds grootschaliger en toch valt er amper nog te verdienen aan de veehouderij. De marges zijn minimaal." Het argu-

ment van de boeren dat de wereldwijde vraag naar voedsel toeneemt en de Nederlandse productie dus hard nodig is, hoort hij weg. "Die vraag neemt toe, maar om onze varkens te voeren heb je enorme hoeveelheden soja nodig. Ik heb eens berekend dat je voor de Limburgse varkens ongeveer 130.000 hectare landbouwgrond nodig is. Dat is meer dan in heel Limburg te vinden is." Wat veel mensen niet beseffen is dat Limburg vooral poep importeert, legt Heijnen uit. Enorme hoeveelheden soja worden vanuit

Zuid-Amerika naar Nederland gebracht om als varkensvoer te dienen. Per varken is ongeveer zeshonderd kilo soja nodig. De dieren eten dit op en poepen het uit. Vervolgens wordt het vlees van de varkens weer over de wereld verspreid. "Wat achterblijft is de poep. Zolang deze kringloop niet rond is, blijven wij tegen de groei van de veestapel in Limburg."

Klem tussen burger en consument

De boer zit in een spaagat, legt communicatieman Herman Mertens van boerenorganisatie LLTB uit. Jarenlang zijn ze onder druk gezet om milieuvriendelijker te produceren. Dat vergt enorme investeringen die alleen terug te verdienen zijn als je aan schaalvergroting doet. Een ammoniakreductie van 80 tot 90 procent is be-

geld tussen de burger en de consument. De burger is tegen megastallen. Maar als hij de winkel in loopt en de pet van 'consument' opzet, wil hij ook een zo goedkoop mogelijk lapje vlees. Kleinschalig produceren kan, maar dan moet de consument daar ook voor betalen. Het alternatief? Boeren zullen gedwongen zijn om op

Herman Mertens

meerdere plekken dieren te houden. Dat betekent dus dat bedrijven weer verspreid door de regio komen te liggen. Ook dan, of juist dan, kan je ziektes niet uitbannen. Dat kan immers nooit, stelt de boerenbond. Het gaat erom dat de risico's beheersbaar blijven. En dat kan juist beter in groot-

schalige bedrijven. Een voorbeeld? In Zuid-Oost Azië is dat je enkele megastal. Maar de vogelgriep is er nog altijd niet uitgebannen. Dat komt juist door de slechte omstandigheden waarin die dieren draaien. De LLTB zegt open te staan voor een maatschappelijke discussie. Maar dan wel op basis van feiten en cijfers, voegt Mertens daar aan toe.